

KRIJSTIJD

krijstijd

Joost

Vandecasteele

Opgedragen aan mijn ouders

1 januari 2023, 00:01

Met mijn ruwe hand omklem ik de minuscule pols van onze zes maanden oude dochter. Zo hou ik haar gevangen op het ziekenhuisbed waar ze nauwelijks een fractie van inpalmt. Uit een zuchtende machine naast haar vertrekt een wirwar aan veelkleurige tubes die allemaal in haar verdwijnen. Twee ervan zijn diep in haar neusje gepropt zodat ze nooit zonder zuurstof valt. Net dat koppel aan levenslijnen tracht ze steeds opnieuw eruit te trekken. Het is mijn taak om dat te verhinderen. Mijn vaderschap is gereduceerd tot het bedwingen van een hulpeloos wezen, een handeling die ik ongeveer twee keer per uur uitvoer. Ook nu, bij de allereerste seconde van de allereerste dag van het jaar, met het flitsende effect van het vuurwerk in de verte, het geluid ervan gedempt door het dubbelglas, als een beleefde oorlog die mij absoluut geen fuck schelen kan.

Een week eerder is ze opgenomen. Binnengebracht op kerstavond, als een verstoorde versie van het Bijbelverhaal. Het decor van de stal omgeruild voor een verduisterde spoedafdeling en de drie wijzen vertolkt door een spoedarts en twee verpleegsters. Ze omhullen haar in een cocon van gebroken wit waar mijn vrouw met haar beige blouse perfect tussen past.

Ik daarentegen val volledig uit de toon met mijn fleurig feesthemd. Een schaamteloze ramptoerist lijkt ik. Ik hoor hoe de dokter wisselt tussen afgemeten bevelen en sussende zinnen.

‘Sst, ik weet het, kleine meid, ik weet het... heb je al een ader gevonden... rustig, het is oké... nee nee, die naald is te dik... shht, meisje toch...’

Mijn blik dwaalt naar boven. Op het plafond recht boven haar prijkt een sticker van een van die bionische Paw Patrol-keffers. Maar ik betwijfel of haar blik zo ver reiken kan. En dan nog, ze is sowieso te jong om die opgefokte puppy’s met hun onaantastbaar monopolie op schoolspullen te herkennen. Dat besef hakt erin als een rotte bijl.

Alle hoop is gevestigd op de dokter met zijn melodieuze basstem. In plaats van zoete woorden heeft onze dochter bittere antibiotica nodig. Steeds opnieuw probeert hij de broodnodige dosis in haar te spuiten, maar door de hoge koorts zijn haar aderen uitgerafeld

als wollen draadjes. Na elke mislukte injectie zie ik hoe de spoedarts een vloek inslikt. Hij verzoekt de bijstand van een derde verpleegster die bekend staat om haar kunde met de naald.

‘Als ze er is, natuurlijk. Want het is...’

Ook dat laatste woord houdt hij binnen. Alsof hij ons dat kleine beetje extra tragiek besparen wil van kerstavond te moeten spenderen op de spoedafdeling. Ik zie mijn kind bibberen van de koorts, geen kracht meer om te krijsen, het is prevelen van de pijn nu.

De mythische verpleegster met de magische prik daagt op en wordt meteen aan het werk gezet. Met haar duim wrijft ze over het voorarmpje, opnieuw en opnieuw, op zoek naar een minuscuul sleutelgat. Ondertussen krijgen we van de dokter te horen hoe nipt het was.

‘Als jullie nog een dag langer gewacht hadden, dan was het waarschijnlijk onomkeerbaar geweest. Bloedvergiftiging kan heel snel gaan. Nu maakt ze tenminste nog een kans.’

Een kans zegt hij. Niet ‘alles komt in orde’. Geen ‘maakt u zich geen zorgen’. Niet eens ‘nog even afwachten’. Maar ‘een kans’ krijgt ze, een woord geschikt voor een lottobiljet. Alsof het leven geschonken bij de geboorte een optie is, iets dat weer wegebben kan, zomaar. Wat voor een vreselijk idee is dat, een kind niet eens

evenveel maanden buiten de baarmoeder gunnen als erin. Een gruwelijke grap is het, haar net lang genoeg in leven houden zodat ze iedereen leert kennen die haar onvoorwaardelijk graag zal zien, en haar dan laten sterven. Maximaal hartzeer gegarandeerd.

Pas na vijf pogingen maakt de verpleegster haar reputatie als expert-prikster waar en kan onze dochter eindelijk verplaatst worden naar een kamer op de kinderafdeling.

Daar ligt ze nu, geveld door een infectie te laf om een volwassene te besmetten. Ik gruwel van de gedachte dat ik toekijk terwijl het gif zich verspreidt in haar bloed en haar organen openkrabt, tot er niks meer overblijft dan een uitgehold lichaampje.

Een zoveelste verpleegster komt de kamer binnen. Zonder thermometer of injectienaald. Maar met een blad papier op een clipboard. Een vragenlijst.

‘Om te kijken wat de oorzaak kan zijn.’

Als de primaire verdachten in een moordpoging moeten we onze uitvoerige catalogus aan genetische mankementen opsommen, fundamentele fysieke fouten die generatie na generatie doorgegeven zijn. Ik ratel het allemaal af, diabetes, bloeddruk, astma, allergieën, en ja, mijn oog natuurlijk.

‘Wat is er met uw oog, meneer Vandecasteele?’

in de naam van de vader...

In 2022, enkele maanden voor de geboorte van onze dochter, verloor ik mijn zicht en zichtbaarheid. Nooit handig voor een schrijver.

Ik z e, k z i , a j j n i z e t

Zo las ik elke tekst. Met letters die zich in het papier hadden gegraven en verscholen zaten onder een vaal-witte vlek. Op een scherm was het nog erger. Daar leek alles in elkaar te vervagen als een mozaïek van kapotte pixels, zodat elk woord veranderde in een onbegrijpelijk, zwart stekelig wezen.

Mijn enige optie was inzoomen. Iedere zin verhakt in mootjes. Elk woord een voor een in het groot afgebeeld, een beeld dat ik dan opschoof als opeenvolgende dia's, waardoor ze elke betekenis verloren. Ooit fascineerde het mij, het woord als object, die verzameling letters als pure esthetische materie. De trappelende beentjes van een R, een B die als een moederkloek aan het begin het woord tot de orde riep of hoe de cursieve A alles dreigde omver te kegelen.

Ik weet nog hoe ik ter voorbereiding van een stand-upshow met projectie uren spendeerde aan het prutsen met lettertypes. Ik gaf geld uit aan databases voor pas gecreëerde fonts, om dan gretig als een kind dat gedownloadde digitale alfabet uit te pakken. Het werd mijn missie, mijn nooit bereikt doel, mijn persoonlijke summum van stand-upcomedy om

powerpointpresentaties te creëren met alleen maar witte woorden op een zwart scherm en die dan te mailen naar culturele centra zodat ik heel de tournee lang het huis niet verlaten moest. Zoals al mijn professionele keuzes te herleiden zijn tot de simpele hunkering om binnen te blijven.

Maar nu waren die absurd grote woorden niet meer leesbaar, enkel te aanschouwen als fabelachtige beesten zonder naam. Ik moest ze uitspreken om ze te begrijpen. Zo schreef ik verder aan mijn volgende boek en aan de dialogen voor een scenario, mijn hoofd volledig ingekapseld door mijn laptop. Het mechanisch gezoem van het apparaat gomde alle andere geluiden weg. Ik hoorde bijna niks en zag nog minder.

Alles begon met een vlekje in mijn linkeroog, een piepklein puntje dat zich had genesteld op mijn netvlies. Steeds opnieuw trachtte ik het weg te vegen als een verdwaald stukje droge huid, ontsnapt uit de harige klauwen van mijn wenkbrauw. Maar hoe vaak ik ook wreef, nooit kreeg ik in ruil helder beeld. Integendeel. Het beetje flou in het midden van mijn zicht gedroeg zich steeds meer als een ongenodigde gast die almaar meer ruimte opeiste.

Uiteraard was dat uiterst zorgwekkend en zou elk rationeel mens zich naar de dokter reppen. Maar ik had een beter idee: compleet negeren, mijn favoriete strategie bij elke kwaal, verkleuring, zwellings

pijnscheut, koorts, bloeduitstorting, ongeluk, valpartij en mogelijke breuk. Alsof ik mijn arts niet wou lastigvallen met... je weet wel, dokter-dingen. Het voelde zo onbeleefd.

‘Dokter, wilt u eens naar dit kijken?’

‘Typisch. Alleen maar langskomen als je iets nodig hebt. Doe je dat ook bij je moeder?’

‘Sorry, dokter. Ik zal het nooit meer doen, dokter.’

Te mijner verdediging, ik ben sowieso geen fan van doktersbezoeken. Misschien ligt dat aan het feit dat die vent in het midden van elk gesprek ongestraft kan zeggen: ‘Kleed u maar uit en ga daar liggen.’ Dat is ook de reden waarom ik zeven van de acht door de ziekenkas terugbetaalde sessies bij de kinesist nooit verzilverd heb. De eerste en enige keer lag ik daar met enkel mijn boxershorts aan, terwijl die man als een geile labrador mij wat stond doorheen te schudden en te kneden als onwillig brooddeeg. Mocht hij zich ook zijn beginnen uitkleden, zou het nog verontrustender zijn geweest. Sindsdien heb ik de pijn in mijn onderrug geklasseerd onder de noemer ‘defect nummer 36’.

Mijn onwil om behandeld te worden, heeft ervoor gezorgd dat ik mijn eigen onkundige dokter/apotheker/dealer ben geworden. Geruggensteund door medische kennis die best omschreven kan worden met ‘ik

heb het online opgezocht', bestrijd ik elke griep met een melange van vitamines. Niet die afkomstig van natuurlijke bronnen als groenten en fruit, nee. Die beschouw ik als te zweverig en middeleeuws. Ik denk te kunnen genezen door mezelf te onderwerpen aan een overdosis zoete kinderpillen en industrieel gefabriceerde smoothies die smaken alsof de kiwi's met schil en al mee gemixt zijn.

Nu weer stelde ik al mijn hoop op een variatie van leugenachtige lapmiddelen 'voor vermoeide ogen'. Gaande van druppels met verzachtende extracten, die ik per dag ongeveer tien keer meer dan aanbevolen in mij goot en zo mijn traanklieren voor de komende twee jaar bijvulde, tot kurkumapillen zo bitter dat elk gerecht daarna smaakte alsof het afgeleverd was door een heel koppige Indische takeaway.

Niks hielp.

Zonder enige wetenschappelijke basis gaf ik dan maar de schuld aan mijn versleten bril met een doffe vlek op het glas die door de zon in mijn oog gebrand was. Die weinig gefundeerde theorie vereiste geen doktersbezoek, enkel een nieuwe bril. Wat helaas geen optie was, want ik zat zo krap bij kas dat zelfs de bedelaars op mijn vertrouwde route geen moeite meer deden. Behalve dan die ene dakloze die als een walmende portier de deur naar de geldautomaten binnenin de bank openhield en altijd verbolgen leek dat niemand

hem een vers afgehaald, knapperig biljet van twintig euro als fooi gaf. Een betere strategie lijkt me de deur dichthouden en pas na betaling weer opendoen, noem het een budgetvriendelijke gijzeling.

De oorzaak van mijn financiële put met de allures van een vallei, was de aankoop van ons huis. We moesten wel groter gaan wonen, ons appartement barstte uit zijn voegen wegens een samenscholing van man, vrouw, puber, pasgeboren zoon, alle spullen die bij een baby horen en veel te veel dvd's die ik keer op keer mee-verhuis, mezelf vervloekend dat ik het blijkbaar nodig vind om elk seizoen van CSI Las Vegas te bezitten.

De woning vonden we pas na een lange en uiterst frustrerende speurtocht, aangezien iedereen met dezelfde middelen en dezelfde wensen op hetzelfde moment aan het zoeken was. Met het extra probleem dat ons budget gebaseerd was op een valse belofte, bedisseld tijdens die ene maand in het jaar dat ik in dienst was als theaterdocent in een hogeschool en ik de bank een sappige loonfiche aanbieden kon. De overige elf maanden verdien ik zo weinig dat een bibliotheekboete een issue is.

Niet dat onze kunstmatig aangedikte spaarpot ons echt naar een hoger niveau tilde. Toch niet in de ogen van de makelaars die in niks overeenkwamen met de gladde praatjesmakers op televisie, die zelfs op hun grafzerken groteske spreuken als '*count memories, not calories*'

zouden laten graveren. De makelaars die ons pad kruis- ten, bestonden uit twee categorieën: ongeïnteresseerd en extreem ongeïnteresseerd. Als veredelde conciërges beperkte hun taak zich tot het openen van de voordeur om de groep gegadigden binnen te duwen en op tijd weer buiten te werken voor de volgende lichting.

En zo, pand na pand na pand.

Al snel werd duidelijk dat onze gezamenlijke portemonnee ons in de categorie van ‘dan maar dit’ dwong. Zo was er dat ene huis in Vorst. De makelaar bleef buitenstaan. Binnen snapten we waarom. In de woonkamer stonden zes stapelbedden, de helft ingepalmd door Roemeense bouwvakkers die ons verbijsterd aanstaarden. Op de website van het immobiliënkantoor werd het huis gepromoot als opbrengstwoning. Alsof het plan was om het pand te blijven gebruiken als opslagplaats voor illegale arbeiders. Alsof wij met heel het gezin Frozen 2 zouden opzetten met twaalf priemende ogen in onze rug.

In Molenbeek deden we een bod op een huis in een schappelijke staat van verval. Het werd aanvaard. De malle molen van paperassen kon in gang gestoken worden. Tot de makelaar ons opbelde:

‘De eigenaar wil het toch niet verkopen.’

‘Maar we hebben de vraagprijs geboden.’

‘Ja, maar hij wil het niet aan jullie verkopen. Hij houdt het liever binnen zijn eigen gemeenschap.’

Het klonk alsof het een juridische clausule in de overeenkomst betrof. ‘Nietig verklaard wegens te veel schimmel of te blank.’ En alles begon weer van voren af aan. Terug de hort op, terug dezelfde vreselijke visites.

Zoals die keer in Schaarbeek, naar een huis dat de zoon op de markt had gezet en dat niet had meegedeeld aan zijn ouders die er nog woonden. Met als gevolg dat we aanbelden en een verwarde man van voorbij de tachtig moesten overtuigen om ons binnen te laten, als een bende onkundige inbrekers. Pas na een telefoontje met de zoon mochten we alles bezichtigen, terwijl het stokoude koppel achter ons schuifelde en zij alle kleine, waardevolle spullen in de zak van haar schort stopte.

Zonder het engelgeduld en het speurwerk van mijn vrouw was het nooit gelukt om een woonst te vinden. Als het van mij afhing, bleven we gewoon zitten in ons krappe appartement, met een online reservatiesysteem voor de living. Of mijn vrouw kennende zou zij wel komen met een ingenieuze constructie van touwen en katrollen, om zo elke ochtend ons bed tegen het plafond van de keuken te tillen om te kunnen ontbijten.

Een maand later stootten we dus eindelijk op een betaalbaar huis in Anderlecht waar de eigenares zich doodgedronken had – mocht zij in haar testament

vermeld hebben dat ze enkel binnen haar eigen gemeenschap wou verkopen, moest ik me geen zorgen maken. Nog weken na de verhuizing troffen we lege Martiniflessen aan, als paaseieren verstoppt.

Nadat elke doos uitgepakt was en elke dvd van CSI chronologisch geklasseerd, sloeg er een wereldwijde pandemie toe, verantwoordelijk voor evenveel doden als gepubliceerde dagboeken. Opdrachten droogden op, inkomsten vielen weg en in plaats van een uitvalbasis werd dit huis een cel met enkelglas en een verstikend afbetalingsplan. Een nieuwe stand-upvoorstelling werd afgelast, de Amerikaanse remake van Generatie B werd stopgezet, een bestelde toneeltekst belandde in een lade om nooit meer het daglicht te zien. Al het geld verdween van mijn rekening zonder enig vooruitzicht op beterschap en tot op heden niet bijgevuld.

Ondertussen spreidde het vlekje in mijn linkeroog zijn wazige tentakels verder uit. Mijn rechteroog nam alle taken over, tot het bezweek onder de werklust en zich ook troebel begon te gedragen, volgens precies hetzelfde patroon, te beginnen bij een puntje in het midden van mijn blikveld, een vaag vizier op de wereld. Langzaam geraakte de realiteit rondom mij verpakt in een laagje vuil plastic, zodat mijn brein elke nanoseconde gokken moest wat iets hoorde te zijn. Vaak zat ik ernaast.

Mensen herkennen werd een kansspel. Als figuren verhuuld in mist moesten ze tot vlak bij mij stappen voor

ik hun rechtmatige naam uitspreken kon. Het was alsof ik mij voortbewoog in een game op een veel te zwakke computer, met alle *visual settings* op het absolute minimum. Buiten veranderde in een mijneveld van sociale interacties. Ik verloor de mogelijkheid om in te schatten wat passanten van mij verwachtten. Voor het gemak negeerde ik dan maar iedereen, wat niet opviel in Brussel, de laat-mij-met-rust-hoofdstad van Europa.

Die strategie zorgde wel voor een nipt vermeden vriendschapsbreuk met een volwaardige kameraad, een man die als kind in een vat gevuld met charisma is gevallen en erin slaagt om overal onverwachts op te duiken. Hij zag mij vermoedelijk al van ver naderen, ik hem dus niet. Ik stapte gewoon rechtdoor, wat hem overtuigde dat ik hem gezwind tegemoetkwam. In zijn ogen liep ik niet gebogen, leek niet verstrooid, keek recht voor mij uit, hij had dus geen reden om te twifelen dat het een hartelijke begroeting zou worden, een gesprek doorspekt met 'plezanterieën'. Het enige wat ik zag, was een man zonder details.

Waarschijnlijk vond hij het zelfs grappig toen ik twee meter voor hem plots links afsloeg, alsof ik hem plagend ontweek. Natuurlijk was hij zich van geen kwaad bewust toen hij mijn bovenarm vastnam en even kneep.

'Ne me touche pas!' Ik blafte het te agressief om een grap te zijn. Mijn vinnige vlag van woede deed hem opschrikken. Toen ik hem eindelijk herkende, zag ik

ook de bezorgdheid in zijn ogen na mijn reactie als van een waanzinnige. Ik zou alles kunnen wijten aan de teloorgang van mijn ogen, maar ik deed het niet. Ik had geen zin in de vragen die sowieso zouden volgen en de voorspelbare goeie raad om toch naar een dokter te gaan.

Het kostte me wel zestien sorry's, drie koffies en een heel duur stuk citroentaart om weer in zijn gratie te komen. Want hem wou ik niet kwijt. Hij was een zeldzame vriend, niet van aan de schoolpoort, zoals 99 procent van de volwassenen die ik de afgelopen jaren heb leren kennen, aanhangsels van vriendjes en vriendinnetjes van mijn kinderen.

Wat een vreselijke loterij blijft het, hoe de keuze van onze kinderen inzake favoriete klasgenoten kan bepalen hoe klote onze weekends de komende jaren worden. Want voordat je het weet, word je tijdens een prinsessenthema-verjaardagsfeestje meegesleurd naar de garage, niet om stiekem cocaïne door een Elsa-rietje te snuiven, maar om de nieuwste koersfiets van de vader te aanschouwen, met daarbij een uitleg zo saai dat je de ingesmeerde ketting eraf zou willen rukken en rond zijn nek spannen. En dat enkel en alleen omdat jouw kind één keer Duplo met zijn kind heeft gedeeld.

Ook al was mijn gezelschap met de citroentaart vader van drie kinderen, nooit palaverden we over opvoeding. Die gesprekken, met weetjes die we allemaal uit

dezelfde folders hebben geplukt, moet ik al genoeg voeren. Met termen die we als papegaaien herhalen van Kind & Gezin, waardoor we ineens over 'curves' en 'verzadiging' leuterden. En na heel de fase van voeden en verschonen, verschuift elk gesprek dan naar twee andere mogelijke onderwerpen. Ofwel worden dan peuterprestaties vergeleken: 'Die van ons kan al... potje/doorslapen/praten/konijn villen (schrapp wat niet past).' Ofwel worden mogelijke afwijkingen opgesomd: 'Die van ons is... autistisch/hogbegeerd/ADHD/geschonken door een Romeinse god (schrapp wat niet past).' Waarbij ik soms vlakaf te horen krijg dat ze het beter doen dan ik, opvoeden en zo. Waarschijnlijk hebben ze gelijk. Waarschijnlijk valt mijn idee van grootbrengen samen te vatten als: 'Ze leven nog, denk ik.'

Zo heb ik de geboorte van mijn eerste zoon bijna gemist door een theatervoorstelling. Het was toen al het ultieme bewijs dat ik absoluut niet klaar was voor het vaderschap. Hij was uitgerekend na de laatste voorstellingen van mijn Nederlandse tournee. Maar net als bij zijn vader is timing niet zijn sterkste punt. De weeën begonnen 's nachts, iets rond het middaguur kwam hij tevoorschijn en een uur daarna moest ik hem en mijn ex verlaten richting Al-sla-je-me-dood a/d Rijn.

Als je dit leest, jongen, sorry.

B&L Borgerhoff &
Lamberigts

Gent, België

info@borgerhoff-lamberigts.be

www.borgerhoff-lamberigts.be

Instagram: [@borgerhofflamberigtsliteratuur](https://www.instagram.com/borgerhofflamberigtsliteratuur)

ISBN 9789493387744

NUR 320

Thema FC

D2025/11.089/87

© 2025, Borgerhoff & Lamberigts nv

Auteur: Joost Vandecasteele

Coördinatie: Sam De Graeve, Nils De Malsche & Joni Verhulst

Eindredactie: Nadine Van Meerhaeghe

Opmaak: Robin Jean August

Cover: Nathan Burton (www.nathanburtondesign.com)

Auteursportret: Geertje De Waegeneer

Gedrukt in Europa

Eerste druk: maart 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft geprobeerd bij de samenstelling van deze uitgave alle rechthebbenden op copyright te contacteren. Mocht er een opname zonder voorkennis van rechthebbenden zijn gebeurd, dan verzoeken wij dezen alsnog contact op te nemen.